

ORDE VAN ARCHITECTEN

VLAAMSE RAAD

WERKGROEP WET 39 - PRESENTATIE VS PK 6-3-2026 - PETER KETSMA

Herziening van de 'Architectenwet'

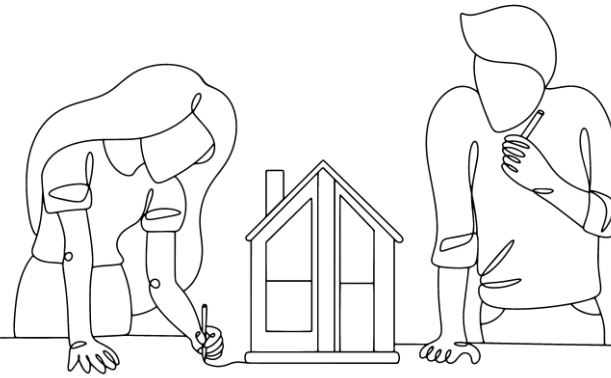
voorstellen voor een gemoderniseerde wetgeving

Wat behelst de wet ?

- Bescherming van de **titel**
- **Monopolie** op de uitoefening van het **beroep**,
  - opmaak van de plannen
  - en 'controle' van vergunningsplichtige werken,
- Onverenigbaarheden** met het beroep van ambtenaar en aannemer en
- Onafhankelijkheid**, om op die manier de consument en samenleving te beschermen

Bescherming van **de titel**

De titel “architect” is onvoldoende duidelijk voor de consument omdat niet alle dragers van de titel het beroep mogen uitoefenen

Een onderscheidende titel voor effectief beroepsactieve architecten dringt zich op, bv. **‘geregistreerd’** of **‘gelicentieerd’ architect**.

De bescherming van het **architectenberoep**

Is de bescherming nog nodig ?

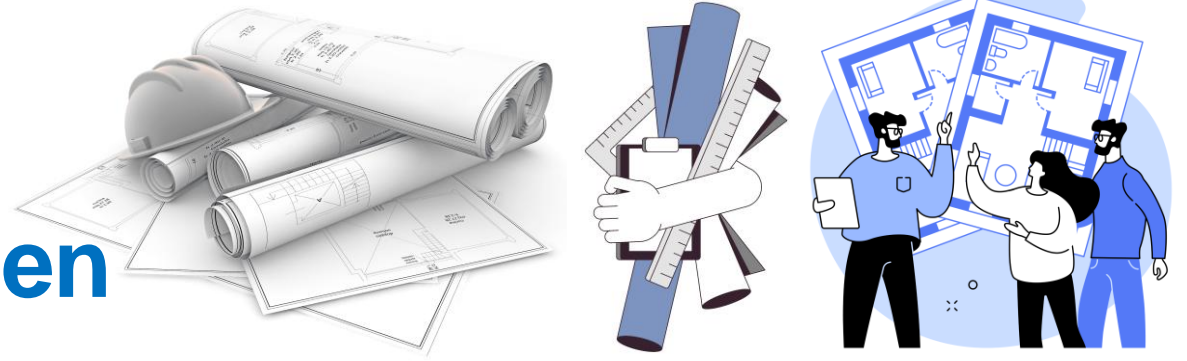
Het monopolie op de opmaak van de plannen en controle op de werken

blijft noodzakelijk in functie van complexiteit en consumentenbescherming. Dit wordt onderschreven door geraadpleegde architecten en stakeholders

De bevraging bij de leden en stakeholders toont een breed gedragen overtuiging dat het monopolie van de architect een essentiële **waarborg vormt voor kwaliteit en veiligheid met de architect als onafhankelijk bewaker van het algemeen belang en beschermer van de bouwheer**, maar **modernisering en verfijning zijn noodzakelijk** omdat het onvoldoende aansluit bij hedendaagse bouwpraktijken, samenwerking met andere profielen belemmert en innovatie kan afremmen.

Opmaak van de plannen

Onder opmaak van de plannen begrijpen we de **creatieve en intellectuele prestaties die leiden tot het architecturale ontwerp**, zoals volgt uit de rechtspraak.

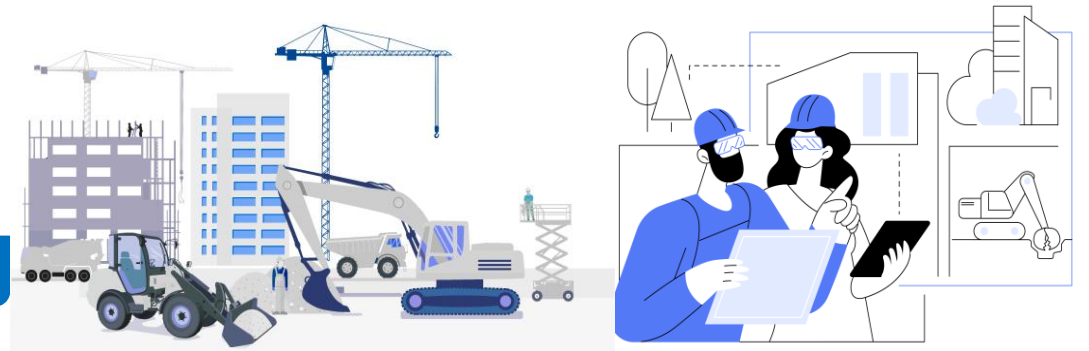
Ontwerpen is eigen aan de opleiding. De brede opleiding, esthetisch, technisch, cultureel, juridisch, maatschappelijk, het leggen van ruimtelijke verbanden enz. is niet te vinden in andere disciplines, wat pleit voor het monopolie op het ontwerp.

De bezorgdheid groeit echter over de impact van digitale tools en **artificiële intelligentie** op rolafbakening, auteurschap en aansprakelijkheid.

AI neemt taken over, versnelt en verrijkt het ontwerpproces, maar kan geen auteurschap dragen. De menselijke verantwoordelijkheid blijft om kwaliteit en publieke veiligheid te waarborgen. AI verandert het ontwerpproces maar niet het juridisch en ethisch zwaartepunt van het auteurschap. Dat blijft bij de architect die AI inzet, stuurt, interpreteert en verantwoordelijk is voor het resultaat. AI heeft geen intentie, geen bewustzijn, geen esthetisch of maatschappelijk oordeel. Het is de architect die AI aanstuurt, keuzes maakt en eindverantwoordelijkheid draagt. Dit zou expliciet moeten worden vastgelegd in contracten, deontologie en mogelijk in de wetgeving. Bv. **“AI wordt ingezet als ontwerpinstrument. Het intellectueel eigendom en dus ook de verantwoordelijkheid ervoor berust bij de architect.”**

Controle op de uitvoering

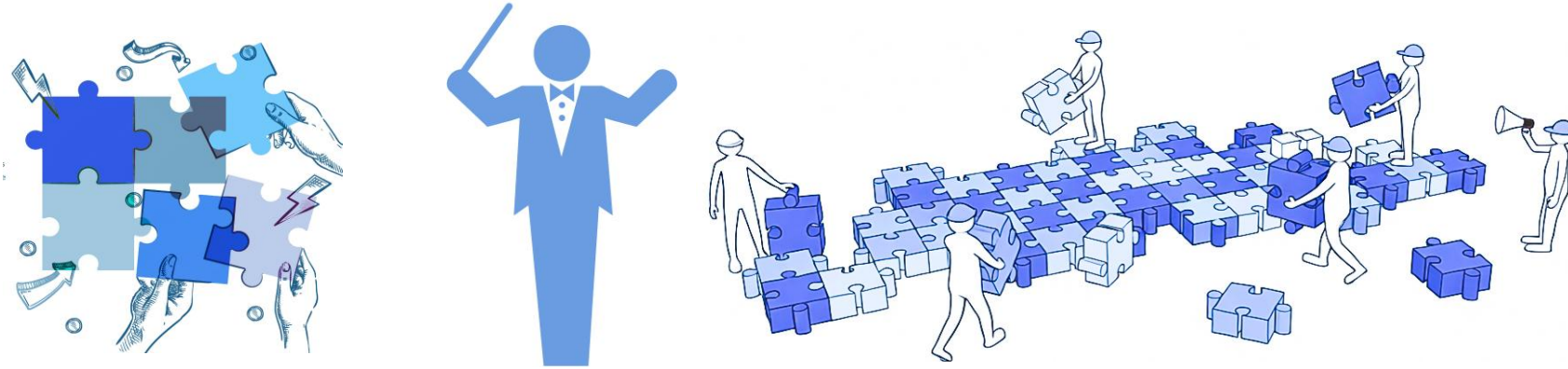
Waar nog een duidelijke meerderheid van de leden de opmaak van de plannen als kerntaak van de architect beschouwt bestaat er meer verdeeldheid als het gaat over de controle op de uitvoering.

Er bestaat een **structureel onevenwicht tussen aansprakelijkheid enerzijds en vergoeding en beslissingsmacht anderzijds.**

Aan het beroep van architect worden alsmar hogere eisen gesteld, maar bijkomend probleem vormt de bekwaamheid en kwaliteitsborging door aannemers, nu elkeen zich als aannemer kan profileren. Dat is extra belastend voor de architect, noopt tot nog meer controle maar betekent een onevenredige belasting en verdeling van verantwoordelijkheid.

Met de **toenemende complexiteit** wordt het ook onmogelijk voor de architect 'alles' te controleren.

De toenemende complexiteit, met diverse gespecialiseerde studiebureaus, aannemers, onderaannemers, EPB-verslaggevers, stabiliteitsingenieurs, veiligheidscoördinatoren enz. zorgt ervoor dat **de architect een deel van de effectieve controle verliest** terwijl de **juridische aansprakelijkheid vaak wél bij hem of haar** blijft liggen. De architect **kan aansprakelijk worden gesteld voor fouten of gebreken** die voortkomen uit uitvoeringskeuzes, technische detailleringen of specialistische berekeningen **waarover hij geen beslissingsmacht had.**

Herdefiniëring van de rol van de architect.

Belangrijk is dat de architect de nodige actoren aanduidt, omwille van specialisaties, de studies verzamelt en integreert maar het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat deze specialisten zelf verantwoordelijkheid dragen voor de uitwerking van en controle op de goede naleving van de studies. Elke bouwpartner dient daartoe erkend te worden als expert binnen zijn discipline en dient tijdig en op regelmatige basis bij het proces betrokken te worden met duidelijk afgebakende verantwoordelijkheden.

De rol van de architect evolueert naar die van procesregisseur en kwaliteitsbewaker, **op voorwaarde van versterkte rechtspositie, beslissingsmacht, correcte vergoeding en evenwichtige aansprakelijkheid.**

Controle door de architect zou kunnen beperkt worden tot het beoordelen van het respect voor het globale concept, met uitsluiting van het gedetailleerd nazicht van de studies en controle op fouten bij de uitvoering ervan. Tenslotte betreft het hier 'specialismen'.

De architect als **coördinerend en verbindend figuur**, niet als hiërarchische baas maar **integrator van technische, esthetische en functionele input en bewaker van het globale projectconcept.**

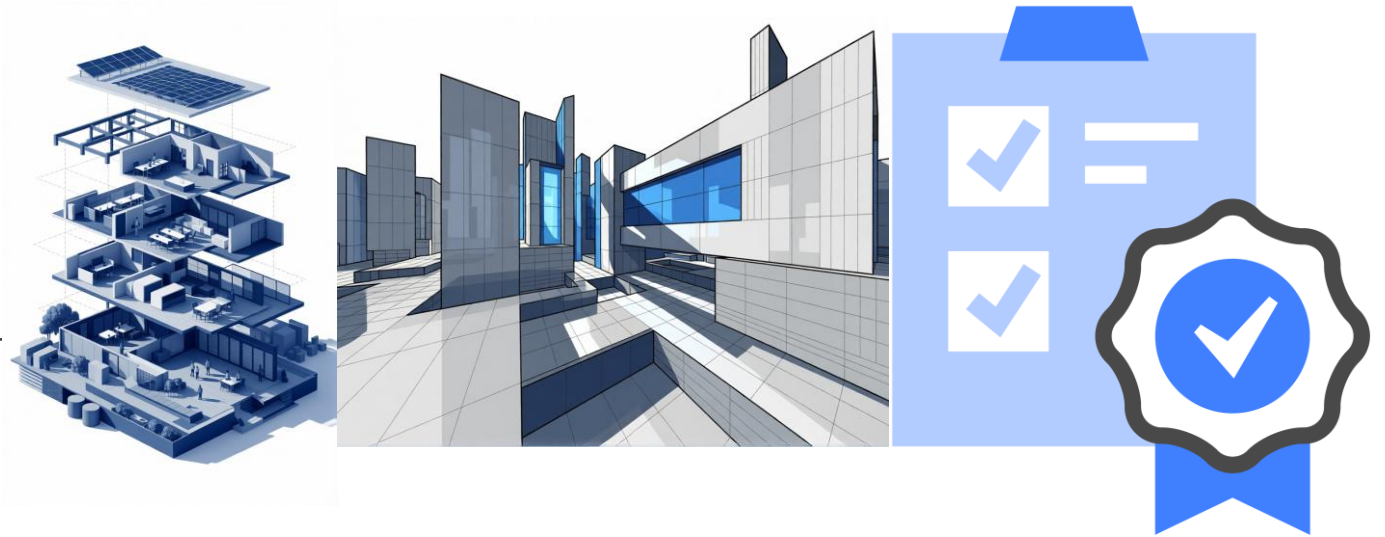
Een onderscheid dient gemaakt te worden tussen

- controle op de **architecturale kwaliteit**
- en
- controle op de louter **technische kwaliteit**

controle op de architecturale kwaliteit

Architecturale kwaliteit betreft :

- de ruimtelijke samenhang
- de betekenis, functionaliteit, toegankelijkheid, aanpasbaarheid, duurzaamheid, relatie tot de context
- de esthetiek, de lichtinval, de materiaalkeuzes, de relatie daartussen en de belevingswaarde
- de integratie van technieken in het ontwerp

Dit is het domein waarin de **architect inhoudelijk verantwoordelijk** is en redelijkerwijze ook blijft gezien de specifieke aard van de opleiding.

controle op de technische kwaliteit

Technische kwaliteit betreft:

- de correcte uitvoering van technische details
- de naleving van technische normen en voorschriften
- de technische prestaties (isolatie, luchtdichtheid, stabiliteit, installaties....)
- het vakmanschap

Deze kwaliteit is vandaag deels gedelegeerd aan daartoe opgeleide gespecialiseerde actoren terwijl de architect hier vaak enkel **een coördinerende of signalerende rol** heeft, geen volledige controle.

Het monopolie op technische controle is niet langer houdbaar

Onafhankelijke kwaliteitscontrole is nodig maar hoeft niet exclusief door architecten te gebeuren. Zij kan uitgevoerd worden door een andere onafhankelijke actor die beschikt over de noodzakelijke kwalificaties.

De juridische aansprakelijkheid dient een duidelijk onderscheid te maken tussen deze twee kwaliteitsniveaus. De architect wordt dan aangesproken als **ontwerper en kwaliteitsbewaker op hoofdlijnen** terwijl de technische controle wel dient te gebeuren maar niet noodzakelijk dient te gebeuren door de architect en dus uit het monopolie kan uitgesloten worden.

- Dit leidt tot:
  - een minder defensieve ontwerppraktijk
  - benadrukking van de aandacht op het ontwerp in plaats van risicobeheersing
  - ruimte voor meer architecturale ambitie
  - **verantwoordelijkheid gekoppeld aan reële beslissingsmacht**
  - **aansprakelijkheid die proportioneel** wordt **verdeeld** over alle betrokken actoren
  - een **onderscheid tussen architecturale kwaliteitscontrole en technische uitvoeringscontrole** die explicieter wordt vastgelegd in wetgeving en contracten

Zonder die nuance dreigt de architect te verworden tot een juridische buffer, eerder dan een ontwerper die betekenisvolle en kwalitatieve ruimten ontwerpt

De leden zien vrijwel unaniem de architect van de toekomst als **procesregisseur en coördinator**.

- regisseur van het bouwproces.
- coördinator tussen de verschillende actoren,
- bewaker van de esthetische, functionele en ruimtelijke kwaliteit,
- hoeder van het architecturaal concept doorheen het hele proces

Deze rol is enkel duurzaam indien zij gepaard gaat met voldoende **versterking van de rechtspositie, beslissingsmacht, passende vergoeding en een evenwichtige aansprakelijkheidsregeling**.

De samenwerking tussen architecten en andere bouwpartners verloopt optimaal wanneer zij gebaseerd is op gelijkwaardigheid, vroege en geïntegreerde betrokkenheid en duidelijke communicatie, waarbij de architect optreedt als **coördinerende en verbindende figuur**.

herverdeling en wettelijke verankering taken en aansprakelijkheden, met verantwoordelijkheid bij elke bouwpartner en verplichte verzekering voor allen.

- Er moet iemand zijn die een **overzicht over het geheel** heeft. De architect is daarvoor goed geplaatst, **bewaakt de architecturale kwaliteit**, maar dient niet het monopolie te hebben op de technische controle. Die kan gebeuren door een onafhankelijk controleorganisme dat de competenties in huis heeft. Aan de huidige, vaak automatische, reflex bij een schadegeval dat de architect heeft verzaakt of onvoldoende gevolg heeft gegeven aan zijn controleplicht, door het eenvoudige gegeven dat er schade is, dient een einde gesteld te worden.
- Een **herverdeling van de aansprakelijkheden en taken** dringt zich op **waarbij elke partij verantwoordelijk is voor haar specifieke bijdrage**.
- De **architect staat in voor de correcte integratie van de afzonderlijke delen** ('architect-regisseur').
- Op die manier kan de architect die geconfronteerd wordt met een fout van een specialist, niet automatisch (mede)aansprakelijk gesteld worden. Het is evident anders indien de architect de informatie op een foutieve wijze integreert. Wanneer elke domeindeskundige verantwoordelijk is voor zijn deel, terwijl de architect de rol van regisseur vervult, dient ook een **bredere verzekeringsplicht** voor alle betrokken bouwpartners zich aan.
- Een **wettelijke verankering, verduidelijking en beperking bijstandsplicht** van de architect dringt zich op.
- Om zijn taak met de nodige **slagkracht** te kunnen vervullen moet de architect **meer juridische handvaten** toegereikt worden en bescherming geboden worden. Zo moet het mogelijk zijn een werf te kunnen stilleggen.

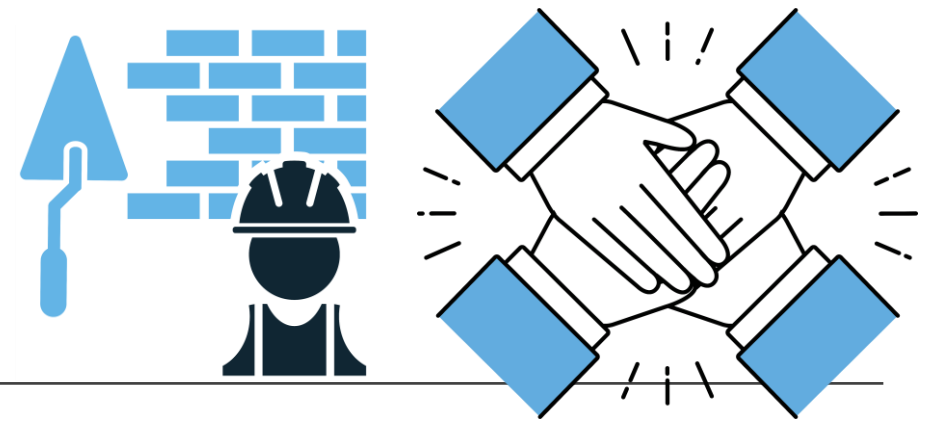
Onverenigbaarheden

Er moet ten allen tijde voor gewaakt worden dat een architect onafhankelijk kan optreden. Belangenconflicten moeten vermeden worden.

- onverenigbaarheid met het beroep van aannemer
en
- onverenigbaarheid architect–ambtenaar

Onverenigbaarheid tussen architect en aannemer

Onafhankelijkheid is een fundamentele beroepswaarde en noodzakelijke voorwaarde voor kwaliteitsbewaking, objectiviteit en vertrouwen van de bouwheer. Het wordt gezien als een belangrijk instrument om aan commerciële druk te weerstaan in het belang van bouwheer en samenleving.

Onafhankelijkheid betekent niet dat de architect zich geïsoleerd dient op te stellen. **Een intensieve interdisciplinaire samenwerking is noodzakelijk.**

De hedendaagse complexiteit pleit voor een intensievere samenwerking.

De **bouwheer wil ontzorgd worden** door volledige projecten aangeboden te krijgen. Overheden ontzorgen zichzelf via de aanstelling van bouwteams, waarbij de architect vaak onderschikt is.

Sommige concepten zijn van die aard of zodanig innovatief dat tussen ontwerp en uitvoering een dermate cohesie bestaat dat ze onmogelijk los van mekaar kunnen worden gezien.

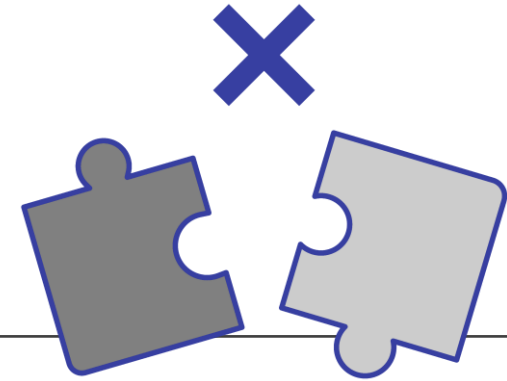
De exhaustieve onverenigbaarheid met aannemers kan worden versoepeld mits strikte waarborgen voor onafhankelijkheid. De onafhankelijkheid moet in de feiten worden bewezen en gestaafd met waterdichte transparante contracten. Het mag niet leiden tot marginalisering van de architect of dominantie van commerciële logica.

De samenwerking tussen architect en aannemer verloopt optimaal wanneer zij gebaseerd is op **wederzijds respect, duidelijke rolafbakening en transparante communicatie**, waarbij de architect zijn **onafhankelijkheid en kwaliteitsbewakende rol behoudt**.

Verenigbaarheid met aanneming is mogelijk (cfr. Design & Build projecten) maar enkel onder zeer strikte voorwaarden inzake rolafbakening, aansprakelijkheid en controle en zeker niet in een hiërarchisch ondergeschikte rol.

Onverenigbaarheid tussen architect en ambtenaar

De onverenigbaarheid architect–ambtenaar werd in het leven geroepen ter wille van de **ethische integriteit, onafhankelijkheid, morele autonomie. Het vermijden van belangenconflict** door mogelijke betrokkenheid of voorkennis bij vergunningen en openbare aanbestedingen. Vermijden van hiërarchische druk. Die reden blijft relevant en wordt door de leden onderschreven.

Uitzonderling voor de ambtenaar, of gelijkgestelde, die een onderwijstaak vervult voor een vak dat verband houdt met de architectuur of de bouwtechniek en voor ambtenaren die op geen enkele wijze van ver of dichtbij, betrokken zijn (zowel in de feiten als naar schijn) bij adviezen inzake omgevingsaanvragen.

De huidige evolutie, omwille van een tekort aan omgevingsambtenaren, zelfstandige architecten/beroepsuitoefenaars aan te trekken voor het verlenen van adviezen brengt opnieuw de ethische en morele integriteit in gevaar en dient om die reden uitgesloten te worden. Het wordt wel aanbevolen dat de ambtenaren en gelijkgestelden, die door de overheid worden aangesteld, beslagen zijn in architectuur.

toegang tot het beroep

De toegang tot het beroep blijft gekoppeld aan een

erkende opleiding, stage en inschrijving op de tabel van de Orde van Architecten, maar de opleiding voor zij die effectief het beroep willen uitoefenen moet praktijkgerichter worden, meer aandacht besteden aan de juridische en economische realiteit en beter voorbereiden op de verantwoordelijkheid en complexiteit van de beroepspraktijk, in de basisopleiding zelf of via een voortgezette opleiding.

De toegang tot het beroep voor ingenieurs die niet aan deze voorwaarde voldoen is niet langer verantwoord.

Werken waarvoor de medewerking van de **architect verplicht** is

---

Nu gewesten bij besluiten in toenemende mate werken aanduiden waarvoor geen medewerking van een architect of/en geen voorafgaande vergunningsaanvraag vereist is, dient een artikel aan de wetgeving toegevoegd te worden dat bij besluit **werken kunnen worden aangeduid waarvoor de medewerking van de architect verplichtend is, ook als er geen voorafgaandelijke toelating tot bouwen opgelegd is** .

Het vrijstellingenbesluit, inwerking getreden op 1 maart 2026, dat ook ingrijpende verbouwingen vrijstelt van vergunning, zelfs wanneer zij raken aan de stabiliteit, op voorwaarde dat het bouwvolume niet wijzigt, de energieprestatie niet verslechtert en de functie behouden blijft, noopt tot een dringende aanpassing van de ‘architectenwet’.

Buiten het wettelijk monopolie kunnen architecten **andere rollen** opnemen

---

Het deontologisch kader geldt enkel voor activiteiten die vallen onder het monopolie.

Daarbuiten kunnen architecten vrij andere activiteiten ontwikkelen

De enquête toont een beroep dat zijn **maatschappelijke verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid** wil behouden, maar tegelijk nood heeft aan doordachte modernisering, structurele hervormingen en betere randvoorwaarden. De voorkeur gaat duidelijk uit naar **evolutie met waarborgen, niet naar deregulering**.

Zonder ingrepen op het vlak van regelgeving, aansprakelijkheid, verloning, opleiding en stage dreigt de draagkracht en aantrekkelijkheid van het architectenberoep verder af te nemen.

Voor meer gedetailleerde info, zie www.architect.be, visienota, resultaten bevraging leden en stakeholders

---

VISIENOTA VOOR EEN HERZIENING VAN DE 'ARCHITECTENWET'

Analyse, knelpunten en voorstellen voor een gemoderniseerde wetgeving

Pas wanneer de wetgeving de hedendaagse praktijk en toekomstige evoluties weerspiegelt, kan de architect zijn maatschappelijke rol ten volle opnemen